

UDDEVALLA TINGSRÄTT

DOM
2010-10-29
Meddelad i
UddevallaMål nr
T 5201-09**PARTER****KÄRANDE**

1. Bengt Nordé, 440621-3357
Skavkullavägen 25
370 24 Nättraby

2. Kerstin Nordé, 490630-2502
Skavkullavägen 25
370 24 Nättraby

Ombud för båda: Advokat Gustav Linge
Adacta Advokatbyrå Karlskrona AB
Landsbrogatan 7
371 34 Karlskrona

SVARANDE

Hallberg-Rassy Varvs AB, 556707-2334
Hallberg-Rassyvägen 1
474 31 Ellös

Ombud: Advokat Olle Lindén
Advokatfirman Vinge KB
Box 11025
404 21 Göteborg

DOMSLUT

1. Tingsrätten tillåter Bengt och Kerstin Nordés yrkande om utställande av bankgaranti.
2. Bengt och Kerstin Nordés talan avslås.
3. Bengt och Kerstin Nordé ska solidariskt till Hallberg-Rassy Varvs AB betala ersättning för rättegångskostnader med 808 200 kr, varav 781 200 kr utgör ombudsarvode, samt ränta på 808 200 kr enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Dok.Id 148478

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 323 451 18 Uddevalla	Zachaus gränd 2	0522-65 71 00 E-post: uddevalla.tingsratt@dom.se http://www.uddevallatingsratt.se	0522-156 87	måndag – fredag 09:00-12:00 13:00-16:00

BAKGRUND

Bengt Nordé och Kerstin Nordé (Makarna Nordé) beställde den 16 januari 2007 en ny båt av Hallberg-Rassy Varvs AB (Hallberg-Rassy). Den beställda båten var av modellen HR 37 och fick tillverkningsnummer 168. Priset för båten inklusive utrustning uppgick enligt beställningen till 2 802 689 kr. Båten levererades den 13 maj 2008 och slutlig betalning för båten gjordes samma dag.

Twisten i målet rör i första hand frågorna om det fanns fel i båten vid avlämnandet och om makarna Nordé i sådant fall har rätt till omleverans, hävning eller avhjälpande.

De fel som enligt makarna Nordé fanns vid avlämnandet och som var väsentliga är bristande vidhäftning/delaminering i skrovet, spricka i överbyggnad, spricka i bottenbalk, sex stycken lösa mantågsdubbar, brister i det installerade larmet, felaktig montering av topplanternan och lanternkabel, nedramlad innerbeklädnad under gångbord, kollapsad avgasslang och felaktigt monterad rostfri avvisarlist babord akter. De har dessutom gjort gällande att båten avvikit från avtalad standard genom att annan polyester använts vid tillverkningen av skrovet än vad som angetts i den tekniska beskrivning som utgjort del av avtalet. Dessa fel anges fortsättningsvis som *huvudfelen*.

Makarna Nordé har också begärt skadestånd för kostnader som en följd av huvudfelen och ersättning för kostnader för att åtgärda ett stort antal andra påstådda fel (*övriga fel*).

Hallberg-Rassy erbjöd sig i december 2009 att avhjälpa eventuella fel.

Makarna Nordé antog dock inte det erbjudandet utan valde att väcka talan i målet senare samma månad.

Parterna är ense om att konsumentköplagen är tillämplig.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

Makarna Nordé

Makarna Nordé har *i första hand* yrkat att Hallberg-Rassy ska utföra omleverans av båten i utförande vid leveransdagen den 13 maj 2008 jämte överflyttning av tillförd utrustning och förbättringar. De har dessutom yrkat att Hallberg-Rassy till dem ska betala 801 921 kr i skadestånd och merkostnader samt ränta enligt 4 § räntelagen på 772 901 kr från den 18 april 2010 och på 29 020 kr från den 27 maj 2010, allt tills betalning sker. De har i anslutning till detta yrkande även begärt att Hallberg-Rassy ska ställa en bankgaranti på 5 miljoner kr med Makarna Nordé som förmånstagare. Bankgarantin ska enligt deras begäran falla ut i den situationen att omleverans enligt tingsrättens dom inte har skett inom 8 månader från domens dag.

Makarna Nordé har *i andra hand* yrkat att tingsrätten ska förklara köpet av båten som hävt och att Hallberg-Rassy mot återfående av båten återbetalar köpeskillingen samt utger ersättning för nödvändiga och nyttiga kostnader som de lagt ned på båten, sammanlagt 3 284 336 kr. Dessutom har de yrkat ränta på beloppet enligt 2 § räntelagen från leveransdagen den 13 maj 2008 till dess återbetalning sker. De har också yrkat att Hallberg-Rassy till dem ska betala 2 104 838 kr i skadestånd samt ränta enligt 4 § räntelagen på 2 075 818 kr från den 18 april 2010 och på 29 020 kr från den 27 maj 2010, tills betalning sker.

Makarna Nordé har *i sista hand* yrkat att ska Hallberg-Rassy avhjälpa den bristande vidhäftningen/ delamineringen i skrovet i båten, spricka i överbyggnad, spricka i bottenbalk, sex stycken lösa mantågsdubbar, larmet i båten, montering av topplanternan och lanternkabel, nedramlad innerbeklädnad under gångbord, utbyte av kollapsad avgasslang och justering av rostfri avvisarlist babord akter på skrovet. De har dessutom yrkat att Hallberg-Rassy ska betala 1 801 921 kr i värdeminskning, skadestånd och merkostnader samt ränta enligt 4 § räntelagen på 772 901 kr från den

18 april 2010, på 29 020 kr från den 27 maj 2010, och på 1 000 000 kr från och med den 19 juni 2010 tills betalning sker.

Makarna Nordé har också yrkat ersättning för rättegångskostnader.

Hallberg-Rassy

Hallberg-Rassy har yrkat att av Makarna Nordés yrkande om utställande av bankgaranti ska avvisas.

Hallberg-Rassy har motsatt sig samtliga av makarna Nordés yrkanden och har inte kunnat bekräfta något belopp som skäligt förutom att köpebeloppet var 2 802 689 kr. Bolaget har inte haft något att invända mot ränteyrkandena.

Hallberg-Rassy har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

GRUNDER

Makarna Nordé

Köprättsligt fel

Båten avviker från vad som avtalats mellan parterna samt från de ändamål för vilka varor av samma slag i allmänhet används. Båten avviker också från vad de med fog kunnat förutsätta vid köpet. Huvudfelen är var för sig av väsentlig betydelse för dem och de har därför i första hand en rätt till omleverans och i andra hand en rätt att häva köpet. Reklamation av skrovet gjordes i mars 2009 och omfattar alla påstådda fel i skrovet. Samtliga fel har reklamerats i tid.

Skadestånd och övriga ersättningsanspråk vid omleverans

Enligt rättsfallet NJA 1992 s 213 är det möjligt att få ersättning för förlorad semester. Eftersom de inte kunnat utnyttja båten har de förlorat 52 semester- eller seglingsdagar under 2008 och 2009. Huvuddelen av dessa dagar har infallit under 2008. Varje dag beräknas vara värd 625 kr per person, tillsammans 1 200 kr per dag för Makarna Nordé. De begär därför ersättning för förlorad semester med totalt 65 000 kr (1 200 kr x 52 dagar).

År 2010 kunde båten inte sjösättas och därför inte heller användas eftersom *dels* sjövärdigheten har dömts ut av olika besiktningmän *dels* försäkringsbolaget vägrat försäkra båten då den inte är sjövärdig. De uppskattar kostnaden för hyra av en likvärdig båt till 25 000 kr per vecka. De har dock inte haft någon faktisk kostnad för år 2010. Eftersom säsongen utgörs av 24 veckor beräknas den totala kostnaden för hyra av en likvärdig båt till 600 000 kr (25 000 kr x 24 veckor).

De har haft kostnader för reparationer av ett stort antal fel. Kostnaderna består av *dels* material *dels* eget arbete och uppgår till 107 901 kr. Dessa kostnader har inte ersatts av garantier eller på annat sätt.

Deras yrkande om ersättning till följd av omleverans i enlighet med förstahandsyrkandet uppgår därmed till totalt 772 901 kr.

Skadestånd och övriga ersättningsanspråk i anledning av hävning

Om tingsrätten bedömer att parternas prestationer ska gå åter kommer de att genomföra ett täckningsköp. Kostnaden för ett täckningsköp har beräknats till 1 302 917 kr enligt följande.

Båten köptes ursprungligen för en köpeskillning om 2 404 825 kr. De har sedan köpt tilläggsutrustning av Hallberg-Rassy till ett värde av 385 964 kr och skaffat ytterligare

utrustning från annat håll till ett värde av 485 344 kr. Totalsumman för inköp av båt och utrustning uppgår således till 3 276 133 kr ($2\,404\,825 + 385\,964 + 485\,344 = 3\,276\,133$ kr).

En ny HR 37 kostar idag 2 798 680 kr i grundutförande. Kostnaden för tilläggsutrustningen enligt gällande prislista från Hallberg-Rassy uppgår idag till 432 279 kr. Den utrustning som de köpt från annan än Hallberg-Rassy kostar idag enligt Hallberg-Rassys nuvarande prislista 250 procent mer än vid tiden för de ursprungliga inköpen och skulle vid ett köp från Hallberg-Rassy ha ett totalpris på 1 348 091 kr. Totalsumman för ett täckningsköp skulle i enlighet med ovanstående uppgå till 4 579 050 kr ($2\,798\,680\text{ kr} + 432\,279\text{ kr} + 1\,348\,091\text{ kr} = 4\,579\,050\text{ kr}$). Från denna summa ska dras de ursprungliga kostnaderna på 3 276 133 kr vilket ger en slutlig kostnad för ett framtida täckningsköp på 1 302 917 kr.

Skadestånd för förlorad semester, hyra av likvärdig båt säsongen 2010 och kostnader för reparationer av fel i följd av förstahandsyrkandet ska betalas även vid hävning. Till kostnaden för täckningsköp ska därför läggas skadestånd på 772 901 kr. Det totala skadeståndsbeloppet som ska betalas vid hävning blir alltså 2 075 818 kr ($1\,302\,917\text{ kr} + 772\,901\text{ kr} = 2\,075\,818\text{ kr}$).

Avhjälpande

Om tingsrätten inte bifaller deras första- eller andrahandsyrkande ska Hallberg-Rassy avhjälpa samtliga huvudfel och betala skadestånd.

Hallberg-Rassy ska dessutom ersätta dem för uppskattad värdeminskning vid jämförelse mellan värdet på en felfri HR 37 och värdet på båten i avhjälp skick, med 1 miljon kr. Det totala skadeståndsbeloppet blir därför 1 801 921 kr ($1\,000\,000 + 772\,901 + 29\,020$).

Bankgaranti

Det är av stor vikt för dem att en omleverans kommer till stånd och att det är rimligt att en säkerhet för fullgörandet ställs. Enligt 13 kap 1 § rättegångsbalken får talan om ålägganden för svaranden att fullgöra något prövas, även om tiden för fullgörelsen inte inträtt. Hallberg-Rassy ställde bankgaranti som säkerhet för köpet av båten. Av parternas avtal följer att Hallberg-Rassy ska ställa en bankgaranti före leverans och denna skyldighet gäller även vid omleverans.

Hallberg-Rassy*Bankgaranti*

Makarna Nordés yrkande om att Hallberg-Rassy ska ställa en bankgaranti ska avvisas, i första hand eftersom det inte stöder sig på väsentligen samma grund som talan i övrigt (13 kap 3 § rättegångsbalken), och i andra hand eftersom omständigheterna inte är sådana att 13 kap 1 § 2 rättegångsbalken är tillämplig.

Köprättsligt fel

Båten har inte något fel. Båten avviker inte från vad som avtalats. De påstådda felen har reklamerats för sent.

Hallberg-Rassy har följande inställning till vissa av huvudfelen:

- *Spricka i överbyggnad*: Detta är inte att beteckna som ett fel utan en skönhetsdetalj som inte fanns då båten avlämnades.
- *Spricka i bottenbalk*: Detta är inte att beteckna som ett fel utan en skönhetsdetalj som inte fanns då båten avlämnades. Det är endast fråga om en spricka i ett spackel som täcker över ett dräneringsrör som installerades av Hallberg-Rassy för att åtgärda en bristande dränering på en yta i båtens kölsvin.
- *Sex lösa mantågsdubbar*: Felet fanns inte vid leveransen.

- *Brister i larmet*: Larmet kan under mycket kort tid ge felaktig positionsangivelse. Detta är ett generellt fel med dessa larm som inte kan avhjälpas. Hallberg-Rassy har därför erbjudit makarna Nordé att de kan återlämna larmet och få tillbaka köpeskillingen för larmet.
- *Felaktig montering av topplanternan och lanternakabeln*: Detta är inget fel. Lanternan kan inte monteras på annat sätt. Hallberg-Rassy har trots detta erbjudit makarna Nordé att de kan återlämna lanternan och få tillbaka köpeskillingen.
- *Nedramlad innerbeklädnad*: Hallberg-Rassy har erbjudit avhjälpande. Makarna Nordé har emellertid meddelat Hallberg-Rassy att de avstår från det.
- *Kollapsad avgasslang*: Detta är inget fel och påverkar inte funktionen.
- *Felaktigt monterad rostfri avvisarlist babord akter*: Makarna Nordé har självmant åtgärdat felet.

Omleverans

Om tingsrätten skulle bedöma att båten har fel och att dessa fel fanns vid avlämnandet, har makarna Nordé ändå inte rätt att kräva omleverans, eftersom det inte kan ske utan oskälig kostnad för Hallberg-Rassy. Detta framgår av 26 § konsumentköplagen. Vidare har makarna Nordé inte haft rätt att kräva omleverans enligt 45 § konsumentköplagen eftersom båten inte kan lämnas tillbaka väsentligen oförändrad.

Hallberg-Rassy kan inte åläggas att överflytta av makarna Nordé tillförd utrustning ”och förbättringar” eller att betala ersättning för sådana kostnader som makarna Nordé valt att lägga ned på båten efter köpet, utan koppling till de åberopade felen.

Hävning

Makarna Nordé har inte rätt att häva köpet enligt 27 och 28 § § konsumentköplagen, eftersom Hallberg-Rassy utan uppskov har erbjudit sig att avhjälpa felen inom skälig tid och utan kostnad eller väsentlig olägenhet för dem. Vidare har makarna Nordé inte

rätt att häva köpet enligt 45 § konsumentköplagen, eftersom båten inte kan lämnas tillbaka väsentligen oförändrad.

Makarna Nordé har fortfarande inte hävt köpet. Under alla förhållanden är det först vid sammanträdet för muntlig förberedelse i målet som den framställda s.k. "villkorade" hävningsförklaringen är gjord. Den är alltså gjord för sent. Makarna Nordé har därför förlorat rätten att häva köpet.

Under alla förhållanden är de av makarna Nordé åberopade felen inte av väsentlig art. De har därför inte rätt att häva köpet enligt 29 § konsumentköplagen.

Om makarna Nordé skulle anses ha rätt till hävning ska avräkning från den ersättning som Hallberg-Rassy ska betala ske med ett belopp som motsvarar skälig ersättning för den nytta de haft av båten. Detta framgår av 44 § konsumentköplagen. Sådan skälig ersättning kan uppskattas till 300 000 kr för de tre seglingssäsonger som makarna Nordé haft möjlighet att använda båten.

Avhjälpande

Makarna Nordé är inte berättigade att nu kräva avhjälpande enligt 26 § konsumentköplagen, eftersom de tidigare avböjt Hallberg-Rassys ovillkorliga erbjudande om avhjälpande. De har därmed förlorat rätten att kräva sådant avhjälpande.

Bankgaranti

Om tingsrätten anser sig kunna pröva yrkandet om bankgaranti görs gällande att yrkandet saknar rättsligt stöd och ska avslås. Det följer inte av parternas avtal att Hallberg-Rassy ska ställa en bankgaranti vid omleverans och yrkandet är inte tillräckligt preciserat för att kunna ligga till grund för en dom.

Båda parter

Beträffande makarna Nordés ersättningsanspråk för övriga fel och Hallberg-Rassys inställning till dessa, se *domsbilaga 1* (aktbilaga 71).

BEVISNING

Partsförhör har hållits med Bengt Nordé, Kerstin Nordé, Magnus Rassy (VD för Hallberg-Rassy) och Christoph Rassy (styrelseledamot i Hallberg-Rassy).

På makarna Nordés begäran har vittnesförhör hållits med Rolf Olofsson, William Bekking, Bengt Sätterman, Erling Kroon, Karl-Axel Olsson, Anders Sjögren och Roger Andersson.

På Hallberg-Rassys begäran har vittnesförhör hållits med Krister Sjöberg, Benny Martinsson, Jens Östman och Ingemar Spindel.

Av förhöret med Bengt Nordé har framgått att han i samband med urborring av ett hål i skrovet för montering av en spolpump i mars 2009 kunde konstatera att den urborrade borrhålet föll isär. Det var genom denna händelse som hans misstanke om att skrovet var delaminerat/ hade bristande vidhäftning uppstod.

Samtliga vittnen, utom Krister Sjöberg och Roger Andersson, har lämnat skriftliga utlåtanden, vilka också är åberopade.

Dessa utlåtanden och förhör har främst rört frågan om det fanns *brister i vidhäftningen mellan laminatskikten/ delaminering*. I den delen har bl.a. följande kommit fram.

De metoder som använts vid undersökning av skrovet och om det finns brister i vidhäftning mellan laminatskikten har varit:

- undersökning av utsågat skrovmaterial (den borrtrissa med 25 mm diameter Bengt Nordé sågade ut i mars 2009, den borrtrissa Hallberg-Rassy sparat från tillverkningen samt två borrtrissor med 40 mm diameter och en platta om 15 x 15 cm som togs ut av företrädare för Hallberg-Rassy vid besiktningen den 8 juli 2010),
- knackningar på skrovet (utförda av besiktningsmannen William Bekking, Christoph Rassy och Benny Martinsson),
- ultraljudsundersökningar (utförda av besiktningsmännen Rolf Olofsson och William Bekking samt av Hallberg-Rassy vid tillverkningen av skrovet)
- dragprovstest (utfört av Niklas Nordé (son till makarna Nordé)).

Rolf Olofsson är anställd vid ÅF-Kontroll och har utfört en lamineringskontroll av bottenbordläggning på båten med hjälp av mätutrustning som bygger på ultraljudsteknik, impulsekometoden. Han har i sin kontrollrapport, efter mätning på drygt 90 punkter på skrovet i sin kontrollrapport bland annat anfört; ”området runt den ursågade pluggen samt akter om köksavlopp uppvisar en kvadratmeterstor yta där laminatet uppenbarligen inte är homogent” samt; ”Övrigt har stickprovsvis mätning utförts inom de angivna områdena med i stort sett samma resultat. Vilket tyder på att defekterna gäller stora delar av skrovet.” Han har tillagt att han vid ”okulärgranskning av pluggens båda halvkor kunnat konstatera att någon mekanisk bindning ej förelegat och att det båda ytorna endast tycks ha formats mot varandra”.

William Bekking, som undersökt skrovet med hammarslag och instrument, bl.a. för tjockleksmätning, har i sitt besiktningsutlåtande konstaterat att båten inte är i sjödugligt skick, att dess tunna ytskikt saknar korrekt vidhäftning och har en nedsatt hållfasthet. William Bekking har också anfört att hans tjockleksmätning av skrovet bekräftade det resultat Rolf Olofsson redovisade. Han har dessutom okulärt undersökt den av Bengt Nordé utsågade borrtrissan och konstaterat att vidhäftning helt saknas mellan de olika glasfiberlaminatskikten på trissan.

Professor emeritus Karl-Axel Olsson, som haft sin verksamhet på institutionen för lättkonstruktioner vid KTH, har som underlag för sitt utlåtande haft foto av och beskrivning av den av Bengt Nordé utsågade borrhuggen, resultatet av Rolf Olofssons ultraljudsundersökning samt foton och rapport från utförda dragprov. Karl-Axel Olsson anför i sitt utlåtande att hans 40-åriga erfarenhet av komposit- och sandwichkonstruktioner har visat att minimikravet på draghållfasthet bör sättas till 10 MPa (megapascal), men att de dragprov som utförts på båten vinkelrätt laminatet har uppvisat en draghållfasthet mellan 0-1,5 MPa, vilket därmed är en tiopotens mindre än vad man förväntar sig av en kompositkonstruktion för denna klass av segelbåtar. Han konstaterar också att ultraljudsundersökningen visar att dålig vidhäftning kan befaras i stora delar av skrovet samt att de utförda undersökningarna visar att skrovet på båten är undermåligt från hållfasthetssynpunkt, speciellt vad gäller långtidsegenskaperna. Karl-Axel Olsson har dock vid förhöret med honom angett att kravet på draghållfasthet i vart fall inte kan sättas lägre än 5 MPa.

Professor Anders Sjögren har undersökt den av Bengt Nordé utsågade borrhuggen. Han har i sitt utlåtande angett följande slutsatser av denna undersökning:

- 1) Skrovlaminatet är handupplagt och uppbyggt av huggna mattor i kombination med multiaxiella mattor.
- 2) Glasfiberhalten är ca 35 viktprocent.
- 3) Porhalten i laminatet är hög.
- 4) Det finns mikrosprickor i laminatet.
- 5) Det finns två plastrika skikt i laminatet vilka troligtvis har uppkommit på grund av för hög andel plast vid lamineringen.
- 6) Det finns en ytstruktur på de båda delarna av skrovtrissan som tyder på att bindningen mellan delarna varit dålig.

Bengt Sätterman, civilingenjör med anställning inom plastindustrin, har tagit del av resultaten från ultraljudsundersökningen och dragproven samt gjort en okulär besiktning av borrhuggen. Hans slutsats är att skrovet har kraftigt reducerade materialegenskaper orsakat av att stora delar av skrovet är delaminerat vilket

exempelvis kan få mycket allvarliga konsekvenser vid en grundstötning. Detta gör att båten kan klassas som sjöoduglig. Enligt honom kan sprickan i överbyggnaden vara orsakad av bristerna i skrovet.

Krister Sjöberg, produktionstekniker på Hallberg-Rassy Marinplast AB, har berättat att man vid tillverkningen av skrovet för en checklista, som fylls i efterhand som åtgärderna utförs och att man alltid sparar en eller två borrtrissor från det tillverkade skrovet. Han har också berättat att man vid tillverkningen gör en ultraljudsmätning av skrovet, för att kontrollera att det har rätt tjocklek. Den av Krister Sjöberg berörda checklistan och resultatet av ultraljudsmätningen har återopats av Hallberg-Rassy som skriftlig bevisning. Enligt checklistan lades laminatlagren den 3 och 4 september 2007, vilket enligt Krister Sjöberg har varit väl förenligt med tillverkarens anvisningar. Resultatet av ultraljudsmätningen visar inga avvikelser.

Benny Martinsson (grundare av North-West Yacht AB), Jens Östman (tidigare konstruktör och teknisk ansvarig vid Sweden Yachts) och Ingemar Spindel (VD för Lyse Plastprodukter AB) var närvarande vid en besiktning av båten den 8 juli 2010, där Hallberg-Rassy fått tillstånd att såga ut två borrtrissor samt en platta på 15 x 15 cm ur skrovet. De har som sitt utlåtande konstaterat att laminatet i de undersökta proverna ser ut att ha en god vidhäftning, att laminatet i de undersökta proverna inte ser ut att ha delaminerat och att det inte heller i övrigt finns några anmärkningar mot laminatet i de undersökta proverna. De har också bekräftat Krister Sjöbergs uppgift om att denne, som var den som tog ut provplattan, fick använda kraftigt våld, hammare och stämjärn, för att få loss den till 6 mm djup utsågade plattan.

Benny Martinsson och Jens Östman har dessutom uppgett att de vid tillverkning av båtar har erfarenhet av att ta ut tusentals borrtrissor ur skrov och att det enligt dem förekommer att sådana borrtrissor delar på sig även vid fullgoda skrov.

Hallberg-Rassy har dessutom låtit Tuula Mannermaa, Technical Service Management, Ashland Finland Oy, undersöka dels de prover som skurits respektive borrats ur båten

den 8 juli 2010, dels den borrhissa som ska ha sparats från tillverkningen. Hon har i sitt besiktningsutlåtande över dessa undersökningar anfört att det beträffande samtliga föremål finns en god vidhäftning mellan laminatskikten. Hon har dessutom tillagt att dragprov är en okänd metod inom fritidsbåtsbygge, som saknar normkrav enligt Fritidsbåtsdirektivet 94/25/EC eller ISO 12215-1:2000 eller på annat sätt relaterar till en sådan metod.

Hallberg-Rassy har också låtit det finska forskningsinstitutet VTT, Technical Research Center of Finland, undersöka den ur skrovet ursågade plattan om 15 x 15 cm, till ett djup av 6 mm. Uppdraget har varit att utföra en ”Interlaminar shear strength tests for reinforced plastic panel” i enlighet med ISO 14130. Enligt forskningsinstitutets rapport uppfyller plattan de riktvärden som gäller för detta material enligt ISO 12215-1.

Vittnena har också hörts om tillförlitligheten av de metoder som använts för undersökning av skrovet. I den mån dessa synpunkter haft betydelse för tingsrättens bedömning redovisas de nedan under rubriken DOMSKÄL.

Vad gäller frågan om *båten avvikit från vad som avtalats i den del som avser den polyestersort som använts* vid tillverkningen av skrovet har makarna Nordé hänvisat till den tekniska beskrivningen. I denna anges under rubriken ”Skrov och däck” bl.a. ”Isoftalsyrebaserad gelcoat och isoftalsyrebaserad polyester används.”. Det är ostridigt att isoftalsyrebaserad polyester endast fanns i det yttersta laminatskiktet och att det i övrigt är ortopolyester som använts.

Bevisning har också förts om *resterande huvudfel* och om *övriga fel*, främst genom förhören med makarna Nordé och deras skriftliga redogörelser samt i viss mån av förhöret med Erling Kroon och hans besiktningsprotokoll.

Slutligen har flera av vittnena vid förhören och i sina utlåtanden också uttalat sig om möjligheten att *avhjälpa* det påstådda felet med bristande vidhäftning i skrovet.

I bevismaterialet förekommer också ett stort antal bilder från undersökningarna och det undersökta materialet samt omfattande skriftlig bevisning från makarna Nordés sida beträffande korrespondensen mellan dem och Hallberg-Rassy, bl.a. till styrkande av att de reklamerat samtliga fel i rätt tid.

DOMSKÄL

Avvisning

Makarna Nordés yrkande om att Hallberg-Rassy har en avtalsenlig skyldighet att ställa ut en bankgaranti, för det fall tingsrätten dömer till omleverans, får anses utgöra ett yrkande som stödjer sig på väsentligen samma grund som deras talan i övrigt. Det yrkandet är därför tillåtet enligt 13 kap. första stycket 3 rättegångsbalken. Tingsrätten anser inte heller att det finns hinder enligt 13 kap 1 § rättegångsbalken att pröva detta yrkande.

Bevisbörda och beviskrav

Den första fråga tingsrätten prövar i sak är om det förelåg något faktiskt fel i båten vid avlämnandet. För att kunna ta ställning till den frågan måste tingsrätten först ta ställning till vem som har bevisbördan samt vilket beviskrav som gäller.

Den som har varan i sin besittning anses ha bevisbördan för om faktiskt fel funnits vid avlämnandet (se prop. 1984/85:110 s. 56 samt Heuman; Bevisbörda och beviskrav i tvistemål, s. 306 f., jfr också NJA 1991 s. 481). Det innebär att det är makarna Nordé som ska visa att de av dem påstådda felen fanns vid avlämnandet.

Nästa fråga är vilket krav som ska ställas på bevisningen för att makarna Nordé ska anses ha fullgjort sin bevisbörda. Det normala beviskravet i tvistemål har inte någon närmare definition. Högsta domstolen har dock uttalat att det ska vara högt, men inte lika högt som i brottmål (se t.ex. NJA 1986 s. 470).

Det finns dock med hänsyn till vad Högsta domstolen uttalade i rättsfallet NJA 1991 s. 481 skäl att överväga om förhållandena i detta mål ger anledning att helt eller delvis tillämpa ett lägre beviskrav än det normala. Högsta domstolen anförde bl.a. i den domen att i tvister där frågan är om en uppkommen skada haft viss angiven orsak ett något lägre beviskrav än annars har uppställts i fall då särskilda svårigheter ansetts föreligga att framlägga en fullständig bevisning om att andra skadeorsaker varit uteslutna. Vad gällde den i det målet aktuella tvisten konstaterade Högsta domstolen att det vid tekniskt komplicerade reparationer är tydligt att beställaren, särskilt om han är konsument, ofta har betydande svårigheter att visa vad orsaken är till att det reparerade objektet efter reparationen inte fungerar tillfredsställande. För att inte ansvaret för en felaktigt utförd reparation ska bli illusoriskt bör därför även i sådana fall beviskravet sättas förhållandevis lågt. Högsta domstolen ansåg det därför vara tillräckligt att den av beställaren angivna skadeorsaken framstod som klart mer sannolik än den som åberopats av reparatören.

Det kan ligga nära till hands att med hänvisning till det avgörandet nöja sig med ett lika lågt ställt beviskrav också i fall då en beställare eller köpare har svårt att bevisa att det fanns ett ursprungligt fel redan vid riskövergången (Heuman, a.a. s. 307).

Det bör emellertid framhållas att det inte finns något stöd för att tillämpa ett lägre beviskrav vid bedömningen av om det funnits ett faktiskt fel vid avlämnandet. Högsta domstolens ovannämnda avgörande baserades på svårigheterna till bevisning i en situation där det finns alternativa skadeorsaker, men där skadan i och för sig är klarlagd.

Den bevislättnad som införts genom 20 a § konsumentköplagen avser inte den här behandlade frågan.

I detta mål är det i första hand frågan om det fanns fel vid avlämnandet av båten som ska bedömas. Även i den frågan kan naturligtvis särskilda bevissvårigheter finnas, inte

minst för en konsument. Det kan, såsom framgått av bevisningen i detta mål, krävas omfattande utredning för att visa t.ex. att det finns en bristande vidhäftning mellan laminatskikten i ett båtskrov. Det som med särskild styrka talar mot en sänkning av beviskravet är emellertid att det är den som har varan i sin besittning som har den största möjligheten att utreda om det funnits fel. Säljaren av varan har i den situationen, till skillnad mot köparen, endast begränsade möjligheter att få fram egen utredning om detta. Ett sänkt beviskrav skulle därför kunna medföra svårigheter för en säljare att kunna bemöta påståenden om fel. Tingsrätten anser att det inte finns tillräckliga skäl att tillämpa ett sänkt beviskrav vid prövningen av om det överhuvudtaget fanns fel på båten.

För att kunna visa att båten har fel som är relevanta enligt konsumentköplagens bestämmelser måste Makarna Nordé därför nå upp till det normala beviskravet i tvistemål. Detta beviskrav är alltså högt. Det räcker inte att det görs klart mer sannolikt att fel finns än att så inte är fallet.

Har makarna Nordé kunnat visa att det finns en bristande vidhäftning/ delaminering mellan laminatskikten i skrovet?

De personer som hörts i målet har genomgående framstått som trovärdiga i sin uppfattning. Många av dem har också mycket stor sakkunskap inom området. Det har inte framkommit något som ger anledning att tro att någon av dem lämnat uppgifter som varit falska eller mot bättre vetande. Tingsrätten måste därför i de fall deras uppgifter är motstridiga väga uppgifternas tillförlitlighet mot varandra.

Som angetts ovan under rubriken BEVISNING har de metoder som använts för att belysa förekomsten av bristande vidhäftning omfattat knackningar i skrovet, undersökningar av utsågat skrovmaterial, ultraljudsundersökningar och dragprov.

William Bekking har med hänvisning till sin stora erfarenhet på området genom knackningar på skrovet med en hammare konstaterat att han kunnat höra att det finns

hålligheter i skrovet. Christoph Rassy och Benny Martinsson, som har motsvarande erfarenhet, har dock sagt att de på motsvarande sätt knackat på skrovet utan att kunna höra något tecken på sådana felaktigheter. Metoden framstår, med hänsyn till att så erfarna personer kan komma till olika slutsats, inte som helt tillförlitlig för ett ställningstagande i frågan om bristande vidhäftning mellan laminatskikten finns eller inte. Tingsrätten kan därmed inte tillmäta resultatet av den metoden något bevisvärde till stöd för att fel skulle finnas.

Den av Bengt Nordé utsågade borrhissan, i samband med installationen av spolpumpen, har undersökts noggrant av Anders Sjögren, som kommit till slutsatsen att ytstrukturen på de sönderfallna trissdelarna tyder på dålig vidhäftning. Även andra, William Bekking, Rolf Olofsson, Erling Kroon, Karl-Axel Olsson och Bengt Sätterman, som undersökt borrhissan okulärt, har bedömt att ytskikten där trissan delat sig har ett utseende som talar för bristande vidhäftning. Motsatt slutsats har däremot Magnus Rassy och Krister Sjöberg gett uttryck för. I detta sammanhang bör också beaktas att Benny Martinsson och Ingemar Spindel, beträffande den omständigheten att borrhissan delade sig vid ursågningen, berättat att de varit med om att såga ut tusentals borrhissor och att det händer att borrhissor delar sig vid ursågning även i skrov med fullgod vidhäftning.

Även om utredningen trots detta och inte minst genom Anders Sjögrens utlåtande sammantaget ger visst stöd för att det fanns bristande vidhäftning mellan laminatskikten i den av Bengt Nordé utsågade borrhissan har Hallberg-Rassy genom undersökning av de båda borrhissor och den provplatta de sågade ut den 8 juli 2010 kunnat visa att det inte fanns samma brist i det skrovmaterial som togs ut i omedelbar närhet till det ställe där Bengt Nordé sågade ut borrhissan. Detta talar i vart fall emot att man utifrån enbart en undersökning av den borrhissa som Bengt Nordé sågade ut kan göra någon säker slutsats om det fanns bristande vidhäftning mellan laminaten.

Användningen av dragprov som en metod för att bedöma skrovets hållfasthet har ifrågasatts av Hallberg-Rassy. Denna ståndpunkt får stöd av Tuula Mannermas

utlåtande. Benny Martinsson och Ingemar Spindel, med mångårig erfarenhet inom branschen, har också förklarat sig sakna kännedom om användningen av den metoden inom fritidsbåtsbranschen.

Dragprov som en relevant metod för att bedöma ett plastskrovs hållfasthet har emellertid fått starkt stöd av Karl-Axel Olsson: Han har tagit del av hur dragprovet utförts och bekräftat att det skett på ett korrekt sätt. Med hänsyn till Karl-Axel Olssons kunskaper på området får hans uppfattning tillmätas särskild vikt och de resultat man erhållit med den metoden får därmed tillmätas betydelse. Eftersom det inte är en inom fritidsbåtsbranschen känd metod får dock frågan om vilka krav som ska ställas på ett skrovs draghållfasthet bedömas med försiktighet. Karl-Axel Olssons utlåtande ger, även med hänsyn till det lägre minimikrav som han nämnde vid sitt förhör, emellertid ett stöd för att den undersökta delen av skrovet haft brister i hållfastheten.

Även i fråga om dragprovet som metod finns emellertid bevisning, åberopad av Hallberg-Rassy, som talar i motsatt riktning. Den av Hallberg-Rassy utsågade provplattan har undersökts utan anmärkning beträffande hållfastheten. Den provplattan är tagen från ett område i omedelbar närhet till där dragprovet utfördes. Det har genom utredningen också framgått att Krister Sjöberg, som var den som tog ut provplattan, efter utsågning till 6-7 mm djup, fick använda stor kraft med hammare och mejsel för att få loss den.

Mot denna bakgrund konstaterar tingsrätten att resultatet av dragproven inte ger något starkt stöd för någon mer generell slutsats om det finns brister i vidhäftningen mellan laminatskikten i skrovet.

Enligt Rolf Olofsson är ultraljudsundersökning tillräckligt för att fastställa om det finns delaminering i skrovet. Det finns inte anledning att betvivla att Rolf Olofsson är den av de som hörts i målet som bäst kan bedöma metodens tillförlitlighet. Bevisningen i övrigt ger dock inte stöd för ett så entydigt ställningstagande. Tvärtom kan konstateras att inte någon annan av de sakkunniga som hörts i målet tycks ha

ansett att resultatet av ultraljudsundersökningen ensamt kan ligga till underlag för en säker slutsats om det finns bristande vidhäftning. William Bekking har också uttryckligen gett uttryck för uppfattningen att ytterligare prover och tester måste ske för att klarlägga orsaken till dessa mätresultat. Från Hallberg-Rassys sida har gjorts gällande att sådana undersökningar kan ifrågasättas, särskilt beträffande handlaminerade skrov, vilket också Krister Sjöberg gett uttryck för. Jens Östman har utifrån sina erfarenheter från Swedish Yachts instämt i den ståndpunkten.

Rolf Olofssons ultraljudsundersökning, som på ett stort antal mätpunkter visar ett mätresultat som understiger skrovets faktiska tjocklek, ger trots detta en klar indikation på att det kan finnas brister i skrovet. Detta räcker dock inte för en säker slutsats för om det verkligen är så.

Den avslutande frågan är därmed om det stöd ultraljudsundersökningen ger för att det finns brister i skrovets homogenitet i tillräcklig mån bekräftas av övriga metoder. Den bevisning som lagts fram beträffande övriga metoder avser endast en begränsad del av skrovet, med motsägelsefulla resultat. Även om den ger visst stöd för att de indikationer på brister i skrovet som ultraljudsundersökningen gett är hänförligt till bristande vidhäftning kan sammantaget inte mer anses bevisat än att det är mer sannolikt att brister finns i vidhäftningen mellan laminatskikten än att sådana brister inte finns. Som tingsrätten angett under rubriken *Bevisbörda och beviskrav* är detta dock inte tillräckligt för att Makarna Nordé ska ha uppfyllt sin bevisbörda. De har därmed inte lyckats bevisa att båten är felaktig på detta sätt.

Har användningen av ortopolyester i skrovet utgjort en avvikelse från avtalet?

Magnus Rassy har berättat att skälet till att Hallberg-Rassy i den tekniska beskrivningen endast angett att isoftalsyrebaserad gelcoat och isoftalsyrebaserad polyester används i skrovet men inte ortopolyester, är att det isoftalsyrebaserade materialet, vilket använts i skrovets ytterskikt, har särskilda vattenavvisande egenskaper.

Det har genom bevisningen i målet inte framkommit annat än att ortopolyester och isoftalsyrebaserad polyester, vid sidan av det sistnämnda materialets vattenavvisande egenskaper, är utbytbara som skrovmaterial.

Enligt tingsrätten har den tekniska beskrivningen inte en utformning eller ett innehåll som ger sken av att vara en fullständig beskrivning för det material som används. Att Hallberg-Rassy där framhållit den isoftalsyrebaserade polyestern på grund av dess vattenavvisande egenskaper har därför inte inneburit att makarna Nordé haft fog att förvänta sig att det materialet genomgående använts i hela skrovet. Det förhållandet att också annan polyester än isoftalsyrebaserad polyester använts i skrovet kan därför inte anses utgöra en avvikelse från avtalet. De har därmed inte heller lyckats bevisa att det finns fel i båten på detta sätt.

Har makarna Nordé kunnat bevisa något av de andra påstådda huvudfelen?

De påståenden om fel som makarna Nordés framfört som återstår att pröva är spricka i överbyggnad, spricka i bottenbalk, sex stycken lösa mantågsdubbar, brister i det installerade larmet, felaktig i montering av topplanteran och lanternkabel, nedramlad innerbeklädning under gångbord, kollapsad avgasslang samt felaktigt monterad rostfri avvisarlist babord akter.

Utredningen beträffande de här felen är i huvudsak baserad på makarna Nordés egna uppgifter. Vissa av de påstådda felen finns kortfattat omnämnda i besiktningsutlåtanden av Erling Kroon. Varken innehållet i dessa besiktningsprotokoll eller övrig bevisning motsäger med tillräcklig styrka de invändningar som Hallberg-Rassy redovisat i den här delen.

Makarna Nordé har därför inte kunnat bevisa att sprickorna i överbyggnaden och bottenbalken, de sex lösa mantågsdubbarna, monteringen av topplanteran och lanternakabeln eller den kollapsade avgasslangen utgör fel som fanns vid avlämnandet.

Inte heller vad gäller larmet, där Hallberg-Rassy medgett ett visst funktionsproblem som består i att det under mycket kort tid kan ange en felaktig positionsangivelse, har det med tillräcklig grad av säkerhet genom utredning framgått att det utgör ett fel enligt konsumentköplagen.

Vidare finns i den av makarna Nordé åberopade skriftliga bevisningen stöd för att Hallberg-Rassy erbjudit sig att avhjälpa den nedramlade innebeklädningen men att makarna Nordé avböjt sådant avhjälpande samt att makarna Nordé självmant avhjälpit avvisarlisten. Eftersom Hallberg-Rassy beträffande dessa fel inte fått möjlighet att utnyttja sin rätt till avhjälpande och då någon undantagssituation enligt 27 § andra stycket konsumentköplagen inte har påståtts har makarna Nordé inte heller i den här delen kunnat bevisa att det funnits fel som kan medföra någon påföljd enligt konsumentköplagen.

Makarna Nordé har därför inte kunnat bevisa att det funnits något fel som kan medföra rätt till omleverans, hävning eller avhjälpande. Tingsrätten vill tillägga att inget av de påstådda fel som behandlas under denna rubrik kan bedömas vara väsentligt och felen kan inte heller bedömas som väsentliga även om de ses sammantaget.

Ersättning för avhjälpande av övriga fel

Makarna Nordé har, såsom de utformat sin talan i yrkanden och grunder, uttryckligen angett att ersättning för avhjälpande av övriga fel ska betalas såsom skadestånd subsidiärt till påföljderna omleverans, hävning eller avhjälpande. Även om tingsrätten givetvis inte är bunden av deras rättsliga klassificering skulle en bedömning av om de enligt 28 § andra stycket konsumentköplagen har en rätt till ersättning för avhjälpande av övriga fel utgöra en prövning av annat än de yrkat. Med hänsyn till utgången i frågorna om omleverans, hävning och avhjälpande kan tingsrätten därför inte pröva makarna Nordés yrkande om ersättning för avhjälpande av de övriga fel som de gjort gällande.

Skadestånd

Eftersom makarna Nordé inte kunnat bevisa något av de påstådda huvudfelen kan deras yrkanden om skadestånd inte bifallas.

Sammanfattning

Tingsrättens bedömningar innebär alltså att makarna Nordés yrkanden ska avslås.

Rättegångskostnader

Eftersom makarna Nordé har förlorat målet ska de ersätta Hallberg-Rassy för deras rättegångskostnader. De belopp som Hallberg-Rassy har begärt är skäligen.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se *bilaga 2* (DV 401)

Överklagande ska ha kommit in till tingsrätten senast den 19 november 2010 och ska vara ställt till Hovrätten för Västra Sverige.

Sverker Tell

Niclas Johannisson

Alexandra Östberg Giraldo

Bilaga 11 - Hallberg-Rassys grund för bestridande av påstådda fel

UDDEVALLA TINGSRÄTT

Pkt nr	Reklamation	Önskad/Utförd åtgärd	Egen tid timmar	Egen tid 250 kr/tim	Frakt-kostnad	Annan kostnad inköp av material för åtgärd etc	Resväg km	Reskostnad 18,50 kr/mil	Hallberg-Rassys kommentar
2	Langetteringen släppt på matta i genomgång. Brev 080614.	Lagat själv. Ingen åtgärd f.n. Noterat hos HR/Bourne	0,50	125					HR bestrider att båten varit behäftad med det påstådda felet vid avlämnande. Problemet kan ha orsakats av yttre omständigheter. Vidare har felet ej reklamerats till HR innan eget avhjälpande. Avhjälpande kunde med fördel ha genomförts av HR vid servicebesök då felet ej var akut. Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids.
3	Krosskada i ruta till sprayhood vid leverans. Brev 080614.	Sänt till Rössy Kapell 20081207. Hamnpersonal noterat	4,00	1000	205		72	133,2	HR bestrider att båten varit behäftad med det påstådda felet vid avlämnande. Det är inte korrekt att notering finns hos HR. HR bestrider makarna Nordés ersättningsanspråk. 4 timmars arbete för att ordna med avsändning är oskäligt. Även yrkande för resvägar omotiverad.
4	Lösa/söndriga kabelhållare i plast. Vid besök 080518 samt e-post 080622.	De flesta bytta av varvet vid återbesök ca 20080518. Återvände till varvet bl.a. pga motorproblem. Kabelhållare byttes samtidigt av varvet. Tappade 2 dagar på hemvägen för detta.	5,00	1250					HR har avhjälp fel. Makarna Nordés ersättningsanspråk bestrids. Makarna Nordé har inte haft någon kostnad för eget avhjälpande och har inte heller lidit någon inkomstförlust eller drabbats av annan skada med anledning av felet. Makarna Nordé tycks yrka ersättning för förlorad egentid både som egen tid och genom yrkande om ersättning för förlorade semesterdagar.
6	Teakpluggar i sarg suger vatten/fulla av vatten. Brev 080614.	Pluggar bytta. Kostnad för plugg, epoxi. Listen fick lackas Total tid cirka 13 timmar.	5,00	1250		500			HR bestrider att det påstådda felet utgör ett fel i konsumentköplagens mening. HR bestrider makarna Nordés ersättningsanspråk.
7	Fel på rundgående lina till revning av storsegel. Brev 080614.	Gick ej att segla då rundgående lina och fall trasslade in sig i vinschen. Hamels Sails var med första gången fall och lina provades den 15.5.2008. Mitt eget fel enligt HR. Fick gå för motor till Långedrag och ligga där 2 dygn. Seldén kom och bytte. 2 hamnavgifter + 1 dag upptagen som kostnad av 2,5 dagars liggetid	8,00	2000		200			HR bestrider att det påstådda felet utgör ett fel i konsumentköplagens mening. Det uppkomna problemet fanns inte vid avlämnande och kan ha orsakats av ett handhavandefel eller andra yttre omständigheter. HR bestrider makarna Nordés ersättningsanspråk.
8	Fall av för löst slagen kvalitet. Vid besök hos HR 080515.	Nya skickade av Seldén hösten 2008 för eget utbyte	2,50	625			51	94,4	Reklamation har inte skett till HR utan till utomstående. HR bestrider att båten varit behäftad med det påstådda felet vid avlämnande. Det är korrekt att Seldén trots detta skickat nytt fall till makarna Nordé. Såvitt HR förstått var detta en goodwillåtgärd från Seldéns sida som inte orsakats av att bolaget ansett att fel förelåg. Makarna Nordés ersättningsanspråk bestrids.
9	Kompassen inv. styrlinjal sned. Brev 080614. 090109	Sänt till Nexus Marine. Rekl. Godkänd. Utbyte på väg.	2,00	500	175		36	66,6	Det är ett felaktigt påstående att HR skulle ha godkänt den aktuella reklamationen. Makarna Nordé tycks ha reklamerat felet till utomstående. Det påstådda felet har avhjälpats på egen hand innan HR getts tillfälle att avhjälpa. Makarna Nordés ersättningsanspråk bestrids.

2010-08-19

Akt.....
Aktbil.....

Pkt nr	Reklamation	Önskad/Utförd åtgärd	Egen tid timmar	Egen tid 250 kr/tim	Frakt-kostnad	Annan kostnad inköp av material för åtgärd etc	Resväg km	Reskostnad 18,50 kr/mil	Hallberg-Rassys kommentar
10	Fel i plastning stäv. Glasfiber omätnad. Brev 080614.	Tillfällig reparation gjord av Bengt Nordé	2,00	500		500			HR bestrider att båten varit behäftad med det påstådda felet vid avlämnande. Det påstådda felet har avhjälppts på egen hand innan HR getts tillfälle att avhjälpa. HR bestrider makarna Nordés ersättningsanspråk.
13	Slarvontage av invändig stödlister i garderobshörn. Brev 080614.	Åtgärdat genom nedtagning av list och ommontering	1,00	250					HR bestrider att det påstådda felet utgör ett fel i konsumentköplagens mening. Makarna Nordés kontakt med HR uppfattades inte av HR som en reklamation, utan endast som en allmän fråga. Det påstådda felet har ej reklamerats till HR innan eget avhjälpande. Makarna Nordés ersättningsanspråk bestrids.
14	Beställt/betalt 15 steg i mast - erhållit 12. Brev 080614.	Kostnad 26.2.2009 5455 kr. Avgår 1716 kr från HR Enbart materialkostnad enligt offert Hamel Sails				3739			HR bestrider att det påstådda felet utgör ett fel i konsumentköplagens mening. Båten avviker inte från vad som avtalats mellan parterna. HR och makarna Nordé avtalade om en viss funktion vilken kunde erhållas genom 12 stegpinnar istället för 15. Makarna Nordé har erhållit den funktion som beställdes. Vid reklamation från makarna Nordé har HR, trots att fel ej förelåg, som kompensation erbjudit makarna Nordé 2 lösa stegpinnar att montera på egen hand. Detta erbjudande accepterades av makarna Nordé. Makarna Nordés ersättningsanspråk bestrids.
15	Läckage från däck i akterruff - elledning lanterna Brev 090210	Åtgärdat av HR . Egen närvarotid pkt 15-19	5,00	1250			36	66,6	HR har avhjälpit fel. Makarna Nordés ersättningsanspråk bestrids. Makarna Nordé har inte haft någon kostnad för eget avhjälpande och har inte heller lidit någon inkomstförlust eller drabbats av annan skada med anledning av felet. Kostnad för egen närvarotid under tid som HR har avhjälpit fel är omotiverad. Makarna Nordé tycks yrka ersättning för förlorad egentid både som egen tid och genom yrkande om ersättning för förlorade semesterdagar.
16	Akterlanterna läcker in vatten vid regn Brev 090210	Åtgärdat av HR							Se punkt 15.
17	Foalettanken sitter löst Brev 090210	Åtgärdat av HR							Se punkt 15.
18	Bränsletanken ej fastskruvad och ligger ej an balk Mail 081113	Åtgärdat av HR							Se punkt 15.
19	Vissa rostfria skruvar i avvisarlist rostar E-post 081024	Åtgärdat av HR							Se punkt 15.
20	Avisarlist akterkant lossnat. List bytes. Brev 080614.	Provisorisk lagning gjorts då listen pekade ut i luften	2,00	500					Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Vid HRs servicebesök hade makarna Nordé avhjälpit det aktuella felet på egen hand, innan HR getts tillfälle att avhjälpa. Vid servicebesöket avhjälpes felet fackmannamässigt av HR.
21	Lackad vattenlinje "vattenskadad" vid målning. Brev 090210.	ÅTGÄRDAT AV BN				2000			Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Vid HRs servicebesök hade makarna Nordé, trots att HR meddelat att man avsåg att avhjälpa felet, själva avhjälpit felet på egen hand, innan HR getts tillfälle att avhjälpa. Avhjälpande kunde med fördel ha genomförts av HR vid nästa servicebesök då felet ej var akut.

Pkt nr	Reklamation	Önskad/Utförd åtgärd	Egen tid timmar	Egen tid 250 kr/tim	Frakt-kostnad	Annan kostnad inköp av material för åtgärd etc	Resväg km	Reskostnad 18,50 kr/mil	Hallberg-Rassys kommentar
22	SB fönster i salong och samtl. akterruff repiga vid vid leverans. Omslipade med polish för plexiglas. Brev 080614.	ÅTGÄRDAT AV BN				2000			HR bestrider att det påstådda felet utgör ett fel i konsumentköplagens mening. Det påstådda felet fanns inte vid avlämnande och kan ha orsakats av yttre omständigheter. Den vidtagna åtgärden är dessutom en del av sådant allmänt underhåll som varje båtägare måste vidta. Makarna Nordés ersättningsanspråk bestrids.
23	Hålsågrissa i Al. Från mast tagit sönder ledning. Brev 080614.	Åtgärdat genom byte	2,00	500		50	6	11,1	Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Vid HRs servicebesök hade makarna Nordé avhjälp det aktuella felet på egen hand, innan HR getts tillfälle att avhjälpa. Avhjälpande kunde med fördel ha genomförts av HR vid servicebesök då felet ej var akut.
24	Felfräst vid invändiga dörrars lås. E-post 080726	Lagat själv med Putty från HR Parts.	1,00	250		150			HR bestrider att det påstådda felet utgör ett fel i konsumentköplagens mening. Makarna Nordés ersättningsanspråk bestrids.
25	4 clamcleats av mkt dålig kvalitet insända HR. Brev 080614.	Erhållet utbyte mer än 5 månader senare. Eget byte - inköpte Limhams Skeppshandel på hemseglats	1,00	250		544			HR bestrider att båten varit behäftad med det påstådda felet vid avlämnande. Makarna Nordé avhjälp det påstådda felet på egen hand, innan reklamation företagits. Efter att det påstådda felet reklamerats till HR, försåg HR makarna Nordé med nya clamcleats som en goodwillåtgärd. Makarna Nordés ersättningsanspråk bestrids.
26	Linledare utan bricka och bult bakom SB. Brev 080614.	Åtgärdat	0,50	125					HR bestrider att båten varit behäftad med det påstådda felet vid avlämnande. Makarna Nordés ersättningsanspråk bestrids. Makarna Nordé har avhjälp det påstådda felet på egen hand, innan reklamation till HR företagits och innan HR getts tillfälle att avhjälpa.
27	Polskor på kopplingsplint. 2 st felvända mot övriga. Brev 090210	Åtgärdat av Arken Marin/Karlshamn. En hög grova polskor på samma plint. Ej ihopdragna. Efel i båten. Kvitto Arken Marin finns ej.	0,25	62					HR bestrider att båten varit behäftad med det påstådda felet vid avlämnande. Makarna Nordé har själva företagit ett antal förändringar och anpassningar av båten vilket kan ha orsakat problemen. Makarna Nordés ersättningsanspråk bestrids.
28	Skruv till däcksventilator sönderdragit plasten. Brev 090210.	Åtgärdat med epoxifyllt hål, omborrat, återiskruvat	1,00	250					HR bestrider att båten varit behäftad med det påstådda felet vid avlämnande. Makarna Nordés ersättningsanspråk bestrids.
29	Motorn svårstartad. Massor av verkstadsbesök. Brev 080614.	Se speciell utredning om detta. Betalat 15 000 svart för att få hjälp med motorn mitt i semestern.							Eventuellt fel är avhjälp.
30	Värmaren återstartade ej vid lev. Bytt värmare mm. Brev 080614. E-post 080813, 080815 mfl	Bytt sensor - HR lev. Fick gå 2 dagars omväg till Södertälje där KG. Knutsson bytte värmare. Bilelektro har därefter 3 ggr demonterat värmaren och gjort ändringar på uppdrag av KG Knutsson. Tagit upp 10 timmar av troligen 30.	10,00	2500					HR bestrider att båten varit behäftad med det påstådda felet vid avlämnande. Makarna Nordés ersättningsanspråk bestrids. Makarna Nordé har inte haft någon kostnad för eget avhjälpande och har inte heller lidit någon inkomstförlust eller drabbats av annan skada med anledning av felet. Makarna Nordé tycks yrka ersättning för förlorad egentid både som egen tid och genom yrkande om ersättning för förlorade semesterdagar.

Pkt nr	Reklamation	Önskad/Utförd åtgärd	Egen tid timmar	Egen tid 250 kr/tim	Frakt-kostnad	Annan kostnad inköp av material för åtgärd etc	Resväg km	Reskostnad 18,50 kr/mil	Hallberg-Rassys kommentar
31	Larmet Redknows inbrotts- och locatelarmar falskt. Brev 081014.	Larmet utbytt 2 ggr. Arken Marin har demonterat båda gångerna och monterat 1 ggr. Suttit massor av timmar i telefonsamtal via mobilen med Axtech. Åkt många nätter ut till båten då inbrottslarm kommit - falsklarm. Fungerar fortfarande ej. Tagit upp 15 timmar av säkert 100. Kostnad till Arken Marin ej delredovisad i faktura. Upptagit 3 timmar á 500 kr och resa 116 km á 580 kr. 10 egna resor till båten inkom för detta.	15,00	3750			370	684	HR bestrider att det påstådda felet utgör ett fel i konsumentköplagens mening. Att båtlarm för ett ögonblick ger fel positionsangivelse för att i nästa ögonblick vara rätt, är inte ovanligt. Det problem makarna Nordé upplever kan inte åtgärdas genom utbyte av larm. Det faktum att larmet bytts ut två gånger utan resultat visar detta. HR har förklarat att makarna Nordé måste acceptera larmet samt erbjudit dem prisavdrag för kostnaden för larmet för det fall de önskar ta bort larmet. Makarna Nordés ersättningsanspråk bestrids.
32	Vattenfiltret fel ihopskruvat av varvet. Stort läckage. Brev 090210	Åtgärdat. Länsat båten på vatten, haft samtl. durkar borta. Som tur var nådde ej vattnet upp till durken.	2,50	625					HR bestrider att båten varit behäftad med det påstådda felet vid avlämnande. Det faktum att problemet uppkom så sent som nio månader efter leverans motsäger att HR skulle ha monterat vattenfiltret felaktigt. Makarna Nordé har själva företagit ett antal förändringar och anpassningar av båten vilket kan ha orsakat problemet. Makarna Nordés ersättningsanspråk bestrids. Reklamation framställt för sent.
33	Vattenpumpen gått sönder. Brev 090210	Fått utbyte från Telfa. Bytt själv.	8,00	2000	205		102	188,7	Reklamation har inte skett till HR utan till utomstående. Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Makarna Nordé har avhjälp det påstådda felet på egen hand, innan reklamation till HR företagits och innan HR getts tillfälle att avhjälpa.
34	Gummidamasken runt drevet lossnat. Brev 081014.	ÅTGÄRDAT AV BN. Damasken satt på oavfettad gelcoat. Tagit hem och noggrant rengjort. Slipat och epoxibehandlat ytan 2 ggr. Köpt kontaktlim och återmonterat samt satt Sikaflex i ytterkant damask.	3,00	750		45,9	34	62,9	Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Vid HRs servicebesök hade makarna Nordé avhjälp det aktuella felet på egen hand, innan HR getts tillfälle att avhjälpa. Avhjälpande kunde med fördel ha genomförts av HR vid servicebesök då felet ej var akut.
35	Toalettredets axel ligger hårt mot hål i skott. Brev 090210	Åtgärdat genom att hålet fått göras svagt ovalt	1,00	250					Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Vid HRs servicebesök hade makarna Nordé avhjälp det aktuella felet på egen hand, innan HR getts tillfälle att avhjälpa. Avhjälpande kunde med fördel ha genomförts av HR vid nästa servicebesök då felet ej var akut.
36	Bytt instrumentpanel till motorn. Lev. Från Yanmar. Brev 090210		2,00	500			34	62,9	Reklamation har inte skett till HR utan till utomstående. HR bestrider att båten varit behäftad med det påstådda felet samt att det funnits vid avlämnande. Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Makarna Nordé har avhjälp det påstådda felet på egen hand, innan reklamation till HR företagits och innan HR getts tillfälle att avhjälpa.

Pkt nr	Reklamation	Önskad/Utförd åtgärd	Egen tid timmar	Egen tid 250 kr/tim	Frakt-kostnad	Annan kostnad inköp av material för åtgärd etc	Resväg km	Reskostnad 18,50 kr/mil	Hallberg-Rassys kommentar
37	Oacceptabla frätskador på propeller enl. bes.man. Brev 081014.	HR betalar 1/2 kostnad för isol.transf. Återfår zinksaver				7500			HR bestrider att det påstådda felet utgör ett fel i konsumentköplagens mening. Det uppkomna problemet fanns inte vid avlämnande och har troligen orsakats av utomstående faktorer såsom elfel i land och/eller konsekvens av makarna Nordés egna installationer. Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Det är inte korrekt att HR skulle ha accepterat att stå för halva kostnaden för isoleringstransformator.
38	Strömfall/fabri. återställn. På HR-instrm. Med bogp. E-post 080707 kl 08:31.	Åtgärdat av Arken Marin i Karlshamn med "matningsbatteri". Fungerade några månader men sedan fick transformator 12/12 volt från Awimex insättas. Kostnaden för sistnämnda material och byte ej debiterat.	5,00	1250		4167	36	66,6	HR bestrider att det påstådda felet utgör ett fel i konsumentköplagens mening. De aktuella problemen är att hänföra till utrustning som makarna Nordé själva monterat på båten. Makarna Nordés ersättningsanspråk bestrids.
40	Däcksbelysning i svart plast svärta genua. Brev 081014.	Skydd köpt av Seldéns. Segelskada och mont. av skydd	2,00	500		5000			HR bestrider att det påstådda felet utgör ett fel i konsumentköplagens mening. Skydd av den typ makarna Nordé införskaffat och yrkar ersättning för, ingår inte i det avtalade leveransomfånget. Makarna Nordés ersättningsanspråk bestrids.
42	Jätteläckage från sprayhood först regnväder. Båda sidor med höggglanslackad teak flöt i vatten och vatten under teaken. Brev 081014.	Demontering instr. samt lackad hylla. Inköp impregnering	4,00	1000		220	34	62,9	HR bestrider att det påstådda felet utgör ett fel i konsumentköplagens mening. Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Demontering av instrument samt impregnering är inte en följd av det inträffade.
44	Motorkontrollreglage på piedestal-trög. Brev 090240	Åtgärdat av HR. Egen tid för detta besök 2 dagar	6,00	1500			68	1258	HR har avhjälpt fel. Makarna Nordés ersättningsanspråk bestrids. Makarna Nordé har inte haft någon kostnad för eget avhjälpande och har inte heller lidit någon inkomstförlust eller drabbats av annan skada med anledning av felet. Kostnad för egen närvarotid samt restid under tid som HR har avhjälpt fel är omotiverad. Makarna Nordé tycks yrka ersättning för förlorad egentid både som egen tid och genom yrkande om ersättning för förlorade semesterdagar.
46	Dörren framför motorrum gick ej att ta bort. E-post 08072008	Kapat den av gångjärnets handel för lägre lyfthöjd på dörr	1,00	250					HR bestrider att båten varit behäftad med det påstådda felet vid avlämnande. Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Makarna Nordé har avhjälpt det påstådda felet på egen hand, innan reklamation till HR företagits och innan HR getts tillfälle att avhjälpa.
49	Sensorn till Redknows över lucka ramlat ned. Brev 080614.	Al.list skruvats fast och sensor fäst med buntband	1,00	250					HR bestrider att det påstådda felet utgör ett fel i konsumentköplagens mening. Det uppkomna problemet fanns inte vid avlämnande och kan ha orsakats av ett handhavandefel eller andra yttre omständigheter. HR bestrider makarna Nordés ersättningsanspråk. Makarna Nordé har vidare avhjälpt det påstådda felet på egen hand, innan reklamation till HR företagits och innan HR getts tillfälle att avhjälpa.

Pkt nr	Reklamation	Önskad/Utförd åtgärd	Egen tid timmar	Egen tid 250 kr/tim	Frakt-kostnad	Annan kostnad inköp av material för åtgärd etc	Resväg km	Reskostnad 18,50 kr/mil	Hallberg-Rassys kommentar
52	Axlar i bom kraftigt korroderade. Trissor fastnat. E-post 081204 samt brev 090210.	Sänt reklamation till Seldén/Pontus Paulin 20081204. Nya 3 st axlar i 4 mm och 12 mm i syrafast specialsvarvade. Utbytta av mig själv.	3,00	750	17,5	1150	48	88,8	Reklamation har inte skett till HR utan till utomstående. HR bestrider att båten varit behäftad med det påstådda felet vid avlämnande. Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Makarna Nordé har avhjälp det påstådda felet på egen hand, innan reklamation till HR företagits och innan HR getts tillfälle att avhjälp.
53	Goripropeller sänd till Danmark. Brev 081014.	Korrosion. Saknad "washer 4". Propeller lös.	3,00	750					Reklamation har inte skett till HR utan till utomstående. HR bestrider att båten varit behäftad med det påstådda felet vid avlämnande. Makarna Nordés ersättningsanspråk bestrids. Makarna Nordé har avhjälp det påstådda felet på egen hand, innan reklamation till HR företagits och innan HR getts tillfälle att avhjälp.
							48	88,8	Ersättningskrav upptagna utan reklamation.
55	Frakt Goripropeller till Danmark. Brev 081014.				650		68	125,8	Se punkt 53.
	16 semesterdagar på varv för ovan	Egentid kostnad enl. värdering Johan Westman pkt 56,57				23875		56	Se punkt 53. Makarna Nordé har inte lidit någon inkomstförlust. Makarna Nordé tycks yrka ersättning för förlorad egentid både som egen tid och genom yrkande om ersättning för förlorade semesterdagar.
57	10 heldagar (summerad tid) på varv i Karlskrona						177	327,45	Se punkt 53. HR bestrider att reskostnad motsvarande 327 kr skulle ha orsakats av det påstådda felet.
58	16 extra hamnavgifter snittkostnad 200 kr/hamn					3200			Se punkt 53. Kostnad ej styrkt.
59	134 Nm extra motorgång till Yanmarverkstäder					871	34	62,9	Se punkt 53. HR bestrider att kostnad för extra motorgång skulle ha orsakats av det påstådda felet.
60	Lagning av motorlucka - plastarbete. Brev 081012.		5,50	1375		1500	120	222	HR bestrider att det påstådda felet utgör ett fel i konsumentköplagens mening. Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Makarna Nordé har avhjälp det påstådda felet på egen hand, innan reklamation till HR företagits och innan HR getts tillfälle att avhjälp.
61	Omfogning och nytt ytskikt motorlucka. Brev 081012.		10,00	2500		400	144	266	se punkt 60. Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids.
62	Redknobs. Säkert 10 resor till båten. 2 frakter. Tid	Fellarmar. Åtgärder enligt Axhede. Kostnad Arken Marin	2,00	500	320	1520	34	62,9	Se punkt 31. Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids.

Pkt nr	Reklamation	Önskad/Utförd åtgärd	Egen tid timmar	Egen tid 250 kr/tim	Frakt-kostnad	Annan kostnad inköp av material för åtgärd etc	Resväg km	Reskostnad 18,50 kr/mil	Hallberg-Rassys kommentar
63	7.2.2009 S-drevets gummidamask mm. Brev 081006 och 090210.	Tagit bort damasken, rengjort ytor på båt, köpt kontaktlim 125 kr, hämtat sprayhood på posten från Rössy Kapell	2,00	500		125	44	81	Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Makarna Nordé har själva avhjälp felet på egen hand, innan HR getts tillfälle att avhjälpa. Avhjälpande kunde med fördel ha genomförts av HR vid nästa servicebesök då felet ej var akut.
64	7.2.2009 S-drev Brev 081006 och 090210. samt-kapell-	Arbetat hårt med att få bort limrester och bottenfärg från gummidamasken. Köpt limtvätt 1 liter samt aceton och förtunnning. Monterat kapell som ej passade.	1,00	250		125			Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Makarna Nordé har själva avhjälp de påstådda felet på egen hand, innan HR getts tillfälle att avhjälpa. Avhjälpande kunde med fördel ha genomförts av HR vid nästa servicebesök då felet ej var akut.
65	8.2.2009 S-drev, sprayhood, propeller. Brev 081006 och 090210.	Slipat ned gelcoat på plats för damasken. Damasken satt direkt på tunn oslipad gelcoat (färg?). Tagit bort korroderade bultar för S-drevets fäste och smort dem med TEF-Gel mot korrosion. Foton 2009.02.08. Målat alla ytor med epoxifärg. Provat sprayhoodsförlängningen igen efter Rössys önskemål. Passade ej och fotograferat. Propellersplines har aldrig haft fett vid monteringen av propellern på varvet.	3,00	750		50	34	63	Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Makarna Nordé har själva avhjälp felet på egen hand, innan HR getts tillfälle att avhjälpa. Avhjälpande kunde med fördel ha genomförts av HR vid nästa servicebesök då felet ej var akut.
66	8.2.2009 Bilder till Rössy. Brev 090210.	Bearbetat bilder på sprayhood och skickat dessa med brev till Rössy. HR brydde sig ej - sa att den passade vid leverans, men hade ej öppnat plastförpackningen från Rössy.	1,00	250					HR bestrider att båten varit behäftad med det påstådda felet vid avlämnande. Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Makarna Nordés anmärkning "HR brydde sig ej - sa att den passade vid leverans, men hade ej öppnat plastförpackningen från Rössy" är felaktigt. Sprayhood levereras inte i plastförpackning, utan monterad och uppfälld. Sprayhooden hade dessutom kontrollerats av leverantören som konstaterat att den var felfri vid avlämnande.
67	8.2.2009 Goripropeller. Brev 081014 och e-post 081113.	Fått mail från Gori/Sune Ehrenskjöld 5.2.2009. Propellern ej monterad med Goris originalfäste utan HR har använt Yanmars modell. Någon gänglåsning fanns ej anbringad. Propellern helt lös och kunde skruvas av med fingrarna. S.E. skulle ta kontakt med HR/D. Burns om detta för ändring i produktion.	0,50	125					Reklamation har inte skett till HR utan till utomstående. HR bestrider att båten varit behäftad med det påstådda felet vid avlämnande. Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Makarna Nordé har avhjälp det påstådda felet på egen hand, innan reklamation till HR företagits och innan HR getts tillfälle att avhjälpa.

Pkt nr	Reklamation	Önskad/Utförd åtgärd	Egen tid timmar	Egen tid 250 kr/tim	Frakt-kostnad	Annan kostnad inköp av material för åtgärd etc	Resväg km	Reskostnad 18,50 kr/mil	Hallberg-Rassys kommentar
68	9.2.2009 Kapell. Även e-post 081113	Ringt flera ggr Rössy kapell Nisse. Ej varit inne. Ringt igen och talade med Johan om kapellet.	1,00	250					Reklamation har inte skett till HR utan till utomstående. HR bestrider att båten varit behäftad med det påstådda felet vid avlämnande. HR har varit i kontakt med Rössy Kapell som uppger att man besökt makarna Nordés båt för att kontrollera det påstådda felet. Vid besöket kunde konstateras att det rörde sig om ett handhavandefel från makarna Nordés sida. Efter att man spänt upp kapellet korrekt var allt i sin ordning. Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Makarna Nordé har avhjälp det påstådda felet på egen hand, innan reklamation till HR företagits och innan HR getts tillfälle att avhjälp.
69	9.2.2009 Kapell Även e-post 081113	Ringt och talat med Johan på Rössy Kapell. Haft ett långt samtal, men de vet ej vad som blivit fel. Skulle återkomma själva när Nisse är åter 13.2.2009. Så skedde ej. Ringde Rössy Kapell 2009.02.16 och talade med Nisse. De vet ej vad det är för fel. Sitter kanpparna fel? De skickar ett nytt sittbrunnskapell att testa av HR:s personal vid deras servicebesök. HR:s servicefolk skulle ringa direkt till Nisse när de provar det. 2009.02.19 - kapell har ej kommit och Bäckman kunde således ej prova enligt ö.k. Rössy Kapell. 2009.02.23 Kapellet har ej kommit. Ringt Nisse på Rössy Kapell. De skall ha skickat i förra veckan. Skulle ringa i eftermiddag igen för att få kollid. 20090224 - åkte ut till båten för att testa kapellet. Taket passade men ej sidorna. Sidorna skiljde i framkant 10 cm. Clamcleatsen felade 2 cm. Mittersta knappen i sidorna 1,5 cm. 1 tryckknapp gick direkt sönder. Ringt Rössö kapell 20090225. De bad mig prova med de gamla sidostyckena och därefter skall jag ringa dem igen.	5,00	750			68	125,8	Se punkt 68.

Pkt nr	Reklamation	Önskad/Utförd åtgärd	Egen tid timmar	Egen tid 250 kr/tim	Frakt-kostnad	Annan kostnad inköp av material för åtgärd etc	Resväg km	Reskostnad 18,50 kr/mil	Hallberg-Rassys kommentar
70	10.2.2009 Gummidamask och propeller. Även e-post 081113	Monterat gummidamasken till drevet och monterat tillbaka propellern - nu med Goris originaldelar. Div. förbrukningsmaterial.	3,25	813		25	34	62,9	Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Makarna Nordé har själva avhjälp felet på egen hand, innan HR getts tillfälle att avhjälpa. Avhjälpande kunde med fördel ha genomförts av HR vid nästa servicebesök då felet ej var akut.
71	18.2.2009 Med Bäckman /HR ti båten	Trots att David Bourne ringt den 16.2.2008 förmiddag och sagt att servicebesöket inställdes pga av att båten förvaras i kallhall och plastningsarbeten ej kunnat utföras så ringde HR:s serviceman, Bäckman, klockan 14.30 och sade att han var i Karlskrona och ville komma ut till båten. Satt med revisorn då och hade plattläggare i huset. Fick sända hem båda och åka ut till båten.	3,00	750			34	62,9	Makarna Nordés ersättningsanspråk bestrids. Makarna Nordé har inte haft någon kostnad för eget avhjälpande och har inte heller lidit någon inkomstförlust eller drabbats av annan skada med anledning av felet. Kostnad för egen närvarotid samt restid under tid som HR har avhjälp fel är omotiverad. Makarna Nordé tycks yrka ersättning för förlorad egentid både som egen tid och genom yrkande om ersättning för förlorade semesterdagar.
72	19.2.2009 Jobb i båten med Bäckman/HR	Varit i båten under tid Bäckman jobbat. Larmet fungerade inte så Bäckman ringde Axtech och det skulle skickas upp igen, för 3:e gången - nu för utbyte. Ny fraktkostnad. Hämtat och återmonterat larmet den 9.3.2009. Av Bäckman åtgärdade punkter: Pkt 15,16,17,18,19,39,44,45,47. Åtgärdat av mig själv enligt tidigare information: Pkt 21 (2000 kr), 34, fiskögon. Pkt 50 (handfatets avloppsslang) utgår då jag accepterat problemet och kommer att lösas i samband med ombyggnad av toaletterumsskåp. Kvar på Hallberg-Rassy Varvs lista att åtgärda: Pkt 10, 11, 12, 22 (eller 2000 kronor för pkt 22).	10,50	2625		4000	112	207	Makarna Nordés ersättningsanspråk bestrids. Kostnad för egen närvarotid samt restid under tid som HR har avhjälp fel är omotiverad. Makarna Nordé tycks yrka ersättning för förlorad egentid både som egen tid och genom yrkande om ersättning för förlorade semesterdagar.

Pkt nr	Reklamation	Önskad/Utförd åtgärd	Egen tid timmar	Egen tid 250 kr/tim	Frakt-kostnad	Annan kostnad inköp av material för åtgärd etc	Resväg km	Reskostnad 18,50 kr/mil	Hallberg-Rassys kommentar
73	19.2.2009. Brev 080614. Mail 081022 + många flera	Maststeg har monterats av HR 12 st till masthöjd 6 meter. Jag har betalat för 15. Bäckman fick ej av David Bourne, HR, montera fler maststeg ifall 6 meter var uppnått. Han tar ingen hänsyn till att jag betalat för 15 och behöver 17 maststeg idag för att nå samma höjd på masten med 17 maststeg som om de monterat de 15 st maststegen rätt från början. De 4 lösa steg jag fått av HR, som deras ersättning - utan överenskommelse därom som damp de ner i en varuprovspåse i november 2008, har idag återsänts HR via Bäckman som kvitterat mottagandet på papper. Nu inköpes 5 st på Hallberg-Rassys bekostnad (712 kronor/st enligt offert Hamel Sails via Seldén AB 20090112 jämte monteringskostnad 2 timmar Hasslö Båtvarv à 400 kr/tim + moms = 1000 kronor. Totalt 4.560 kronor. Dessutom blir montaget fullt med ansamling av maststeg nr 10, 11 och 12. För detta kräver jag dessutom 1000 kronor i ersättning för den värdeminskning fullheten i montaget ger upphov till. Totalt yrkande: 5.560 kronor. Avdrag erhållit HR 1716 kr				3844			Se punkt 14 ovan. Makarna Nordés ersättningsanspråk bestrids. Makarna Nordé har genom att skicka tillbaka de extra stegpinnat som HR sänt dem och därefter införskaffat nya genom utomstående, inte vidtagit skäligen åtgärder för att begränsa sin skada.
74	6.3.2009 Kompass E-post 080726	Återmonterat utbytt kompass	2,00	500			68	125,80	Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Makarna Nordé har utfört montering på egen hand, innan HR getts tillfälle att avhjälpa. Avhjälpande kunde med fördel ha genomförts av HR vid nästa servicebesök då felet ej var akut.
75	9.3.2009. Även brev 090210	Monterat rostfritt skydd framför däcksbelysningen. Skyddet från Seldén pasade ej utan fick värmas och bockas om samt maskinpoleras. Av HR monterat steg i mast fick flyttas då det satt i konflikt med däcksbelysningen.	2,00	500			34	62,9	Se punkt 40 ovan.

Pkt nr	Reklamation	Önskad/Utförd åtgärd	Egen tid timmar	Egen tid 250 kr/tim	Frakt-kostnad	Annan kostnad inköp av material för åtgärd etc	Resväg km	Reskostnad 18,50 kr/mil	Hallberg-Rassys kommentar
78	2009-04-01. Telefon HR/David Bourne 090406.	Röstjärn linjerade ej mot mast. Åtgärdat själv	5,00	1250			116	215	Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Makarna Nordé har utfört montering på egen hand, innan HR getts tillfälle att avhjälpa. Avhjälpande kunde med fördel ha genomförts av HR vid nästa servicebesök då felet ej var akut
79	Brev 090211	Läckage akterpulpit	3,00	750			42	78	HR bestrider att båten varit behäftad med det påstådda felet vid avlämnande. Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Makarna Nordé har avhjälp det påstådda felet på egen hand, innan reklamation till HR företagits och innan HR getts tillfälle att avhjälpa.
		Sökt Kamms'AB för att påskynda åtgärd läckage	1,50	375			38	70	
80	maj-09	Felsökt varmvattenberedare som ej fungerade. Ringt Isotherm och fått reservdelar. Bytt själv termostat.	2,00	500			42	78	Reklamation har inte skett till HR. Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Makarna Nordé har avhjälp det aktuella felet på egen hand, innan reklamation till HR företagits och innan HR getts tillfälle att avhjälpa.
81	E-post 090428.	Felaktig elmontering i kontakt till akterlanterna	1,00	250					HR bestrider att båten varit behäftad med det påstådda felet vid avlämnande. Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Makarna Nordé har avhjälp det påstådda felet på egen hand, innan reklamation till HR företagits och innan HR getts tillfälle att avhjälpa.
82	7.5.2009	Avtalad tid med Kamms för åtgärd av läckage. På plats med Kamms kom en regnskur som innebar att arbetet fick uppskjutas. Ny tid måndag 11.5. kl. 13.00	3,00	750			42	78	Se punkt 79 ovan.
84	11.5.2009	Kamms åtgärdade läckage på uppdrag av HR. Egen tid	6,00	1500			38	70	Se punkt 79 ovan. Makarna Nordés ersättningsanspråk bestrids. Kostnad för egen närvarotid samt restid under reparation av utomstående fel är omotiverad.
		Totalt 12 timmar fördelat på 5 arbetsdagar. Resväg 16 mil							
85	11.5.2009	Arken Marin felsökte och åtgärdade fel i antenninst.	3,00	750		2768	40	74	Reklamation har inte skett till HR. HR bestrider att det påstådda felet utgör ett fel i konsumentköplagens mening. Det uppkomna problemet fanns inte vid avlämnande och kan ha orsakats av ett handhavandefel eller andra yttre omständigheter. Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Makarna Nordé har dessutom avhjälp det påstådda felet på egen hand, innan reklamation till HR företagits och innan HR getts tillfälle att avhjälpa det påstådda felet.

Pkt nr	Reklamation	Önskad/Utförd åtgärd	Egen tid timmar	Egen tid 250 kr/tim	Frakt-kostnad	Annan kostnad inköp av material för åtgärd etc	Resväg km	Reskostnad 18,50 kr/mil	Hallberg-Rassys kommentar
86	22.4.2009. Även brev 08.07.26	Snett monterad kompass. Kompassjustering av aukt. kompassjusterare. Kvitto på 1500 kr hittas ej. Protokoll finns. Kompassen fabriksmonterad 4,9 grader snett. Plast och förbrukningsmaterial för åtgärd 150 kr.	4,00	1000		1650	40	74	HR bestrider att det påstådda felet utgör ett fel i konsumentköplagens mening. Enligt makarna Nordés egna anteckningar har de själva monterat kompassen den 6 mars 2009, se p 74. Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Makarna Nordé har dessutom avhjälp det påstådda felet på egen hand innan HR getts tillfälle att avhjälpa det påstådda felet.
87	maj-09. Brev 08.0614. Brev 090210 mfl.	Toalettankens kulventil kärvar mot träskott beroende på felborrat hål. Ej åtgärdat. Detta orsakat av att toatanken skruvats fast av Bäckman/HR. Åtgärdat igen.	1,00	250					Se punkt 35 ovan.
88	09-jun	Limhamns skeppshandel åtgärdade fel i koaxialkabel	1,00	250		195			Reklamation har inte skett till HR. HR bestrider att det påstådda felet utgör ett fel i konsumentköplagens mening. Det uppkomna problemet fanns inte vid avlämnande och kan ha orsakats av ett handhavandefel eller andra yttre omständigheter. Makarna Nordé har dessutom avhjälp det påstådda felet på egen hand, innan reklamation till HR företagits och innan HR getts tillfälle att avhjälpa det påstådda felet.
89	juni	Fel i Lyth-antenn. Fått beställa och sända retur	1,00	250	185				Reklamation har inte skett till HR. HR bestrider att det påstådda felet utgör ett fel i konsumentköplagens mening. Det uppkomna problemet fanns inte vid avlämnande och kan ha orsakats av ett handhavandefel eller andra yttre omständigheter. Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Makarna Nordé har dessutom avhjälp det påstådda felet på egen hand, innan reklamation till HR företagits och innan HR getts tillfälle att avhjälpa.
90	juni	Läckage kring skruvar till skylights. Detta åtgärdades omgående av mig utan föregående kontakt med HR för att förhindra att lacken släppte och träet runt lucksarg skulle bli fult. Meddelat i efterhand HR, men de har ej svarat. Dessutom var 4 krysskruvar sönderdragna av skruvdragare och tog tid att få bort. Fick spårfråsa med dremel och liten trissa för att kunna tas bort	4,00	1000					Reklamation har inte skett till HR. HR bestrider att det påstådda felet utgör ett fel i konsumentköplagens mening. Det uppkomna problemet fanns inte vid avlämnande och kan ha orsakats av ett handhavandefel eller andra yttre omständigheter. Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Makarna Nordé har avhjälp det påstådda felet på egen hand, innan reklamation till HR företagits och innan HR getts tillfälle att avhjälpa. Det bestrids att felet är av sådan akut karaktär som makarna Nordé gör gällande.
91	20090326. E-post 090326.	Vid hälsägning i skrovet för ny genomföring var laminatet delaminerat. Inget fel enligt David Bourne skriftligt. Tar							HR bestrider att båten varit behäftad med det påstådda felet vid avlämnande. Makarna Nordés ersättningsanspråk bestrids. Se vidare HRs yttrande.

Pkt nr	Reklamation	Önskad/Utförd åtgärd	Egen tid timmar	Egen tid 250 kr/tim	Frakt-kostnad	Annan kostnad inköp av material för åtgärd etc	Resväg km	Reskostnad 18,50 kr/mil	Hallberg-Rassys kommentar
		detta som en garantihandling från varvet. Tid brev.	1,00	250					
93	juni. E-post 090708.	Lopolightlanternan ej godkänt monterad. Skymmes av antennen åt styrbord. Intygat av Lopolight Danmark, Comstedt AB samt Sjöfartsverket.							HR har erbjudit makarna Nordé prisavdrag vilket inte accepterats.
94	juni	Åtgärdat läckage inuti kabel från Lopolight - båten tagen till Ellös från Göteborg. 1 dag och 41.4 Nm. Halva kostnaden debiteras då vi skulle till Norge - egentligen direkt Göteborg-Risör men nu denna omväg. 4 personer ombord.	4,00	1000		200			HR bestrider att det påstådda felet utgör ett fel i konsumentköplagens mening. Det uppkomna problemet fanns inte vid avlämnande och har orsakats av makarna Nordés egna ingrepp i båten. Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids.
95	juni	Samtidigt bytt Lyth antenndel som HR sagt att det inte var fel på. Efter byte fungerade det dock. Fraktkostnad. Tid ingår i pkt 94.			185				Se punkt 89 ovan. Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids.
96	9.10.2009	3 st lösa dubb i relingslist till mantåg lösa av 3 kontrollerade. Innerklädsel i samtliga skåp, salong, för- och akterpulpit delvis ramlat ned. Se foto. Senare vid besiktning av båtbesiktningsman Erling Kroon konstaterat att 6 dubbar är lösa av. Ej åtgärdat.							HR bestrider att de påstådd felet utgör ett fel i konsumentköplagens mening. Det uppkomna problemen fanns inte vid avlämnande och kan ha orsakats av ett handhavandefel eller andra yttre omständigheter. När det gäller de lösa mantågsdubbarna kan särskilt framhållas att dessa kan bli lösa om båtägaren kör på något eller på annat sätt trycker ut båtens vikt i mantågsdubbarna. Som framkommit har båten åtminstone vid ett tillfälle varit utsatt för en kollision. Reklamation har skett för sent.
97	10.9.2009	Betalat 990 kronor för mycket för båten - se kontrakt och mail av den 23.11.2007 från Göran Lövbeer. För sent anmärkt enligt mail från Magnus Rassy.				990			HR bestrider att makarna Nordé skulle ha betalat 990 kronor för mycket. Det aktuella beloppet avser tilläggsbeställning som inte omfattas av leveransomfånget och det avtalade priset.
100	20.9.2009	Torbult T50 i stävbeslag ovasida babord genomgående mot ankarbox ej monterad. Det rinner vatten längs denna bult och rostfärgat vatten färgar ankarboxen vägg upptill.	0,25	63					Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Makarna Nordé har utfört montering på egen hand, innan HR getts tillfälle att avhjälpa. Vid servicebesök i båten då avhjälpande med fördel kunde ha genomförts av HR då felet ej var akut, hade Makarna Nordé avhjälpit felet på egen hand.

Pkt nr	Reklamation	Önskad/Utförd åtgärd	Egen tid timmar	Egen tid 250 kr/tim	Frakt-kostnad	Annan kostnad inköp av material för åtgärd etc	Resväg km	Reskostnad 18,50 kr/mil	Hallberg-Rassys kommentar
101	22.9.2009	Talat och mailat med Peter Jansson /Bodycote om delaminering av skrov. Deras beräknade kostnad för undersökningen cirka 50000 SEK. Talat med Ångpanneföreningen/Rolf Olofsson 070-6052679 och de kan troligen göra en grov undersökning betydligt billigare. Skall återkommat till Ångpanneföreningen så snart båten är på land.	2,00	500					HR bestrider att båten är behäftad med fel och att det påstådda felet skulle ha funnits vid avlämnande. Makarna Nordés ersättningsanspråk bestrids. Se vidare HRs yttrande.
102	24.9.2009	Felmontage: " <i>Kontrollera att Du shacklet på bommen till uthalslinan är monterad på rätt sätt. Skruvdelen skall vara på ovansidan, inte undersidan, se foto nedan. Monteras shacklet med skruven nedåt, kommer eloxeringen på bommens översida att repas.</i> " Felmonterat vid leverans och repor på bommens översida har uppstått. Noterades hösten 2008 och rättades våren 2009. Idag hittade jag i HR:s manual att anvisning om montering ej följts vid montering före leverans.				3000			HR bestrider att det påstådda felet utgör ett fel i konsumentköplagens mening. Det bestrids att felmontering funnits vid leverans. Det uppkomna problemet har orsakats då makarna Nordé inte följt monteringsinstruktioner. Makarna Nordés ersättningsanspråk bestrids.
103	27.9.2009. E-post HR/Göran Löwbeer 090929.	Upptäcktes att båtens ljuddämpare, fabrikat Aqua Sound, hade spricka och läckte ut vatten. Även att den åtgärd HR gjorde med dränering av motorrum då skott sågades igenom och fylldes med glasfiberspäckel spruckit. Meddelat HR via mail 2009.09.28 med kopia till advokat Linge. Varit i kontakt med GKN Drivline Service/Robert Palm 08-6039700. Om inte HR byter ut den skall jag vända mig direkt till dem.	2,00	500					HR bestrider att båten varit behäftad med det påstådda felet vid avlämnande. Det uppkomna problemen fanns inte vid avlämnande och kan ha orsakats av yttre omständigheter. Makarna Nordés ersättningsanspråk bestrids. Reklamation har skett för sent.

Pkt nr	Reklamation	Önskad/Utförd åtgärd	Egen tid timmar	Egen tid 250 kr/tim	Frakt-kostnad	Annan kostnad inköp av material för åtgärd etc	Resväg km	Reskostnad 18,50 kr/mil	Hallberg-Rassys kommentar
104	30.9.2009. E-post 080622.	Plastic Cover för åtgärdande av bortramlade plastskydd i innertak. Faktura 20261 HR Parts and Accessories 2009.09.29	1,00	250		190			HR bestrider att båten varit behäftad med det påstådda felet vid avlämnande. Det uppkomna problemen fanns inte vid avlämnande och kan ha orsakats av ett handhavandefel eller andra yttre omständigheter. Makarna Nordés ersättningsanspråk för egen avhjälpandekostnad bestrids. Reklamation har skett för sent.
105	6.10.2009. E-post 091022.	Vid avmastning fann varvpersonal på Hasslövarvet att babords toppvants vantskruv mot däck hade saxpinne som aldrig öppnats. Förra året delades riggen ovanför vantskruv och detta monteringsfel uppmärksammades aldrig. Snudd på rigghaveri!							HR bestrider att det påstådda felet utgör ett fel i konsumentköplagens mening. Åtgärden rör normalt underhåll som måste utföras av båtägaren.
107	15.10.2009. E-post HR/Göran Löwbeer 090929.	AQUA-Sound ljuddämpare. 2 mail HR - ingen åtgärd. 2 samtal + 1 mail GKN Driveline. Demontering, resa Hasslö t.o.r. Utbytt enhet erhållen från GKN. Anpassning ny ljuddämpare med hål och kapning del av fot för att passa båt. Rengöring av den gamla, paketering, paketeringskostnader med pp-band och clips, resa till post 2x6 km (t.o.r) för återsändning av utbytt, kostnad företagsspaket 270 SEK (kollid 81618189995SE), montering av ny ljuddämpare med resa till Hasslö.	5,50	1375		520	76	141	Se punkt 103 ovan. Makarna Nordés ersättningsanspråk bestrids.
108	16.10.2008. E-post HR/Göran Löwbeer 090929.	Vid byte av ljuddämpare upptäcktes att avgasslangen mellan motor och ljuddämpare var böjd så hårt att ett kraftigt veck uppstått i insidan (underst) av böjen. Detta veck minskar avgasflödet med troligen 25%. Ej åtgärdat.							HR bestrider att det påstådda felet utgör ett fel i konsumentköplagens mening.

Pkt nr	Reklamation	Önskad/Utförd åtgärd	Egen tid timmar	Egen tid 250 kr/tim	Frakt-kostnad	Annan kostnad inköp av material för åtgärd etc	Resväg km	Reskostnad 18,50 kr/mil	Hallberg-Rassys kommentar
109	21.10.2009	Spricka upptäcktes i överbyggnad babords sida vid sidorutans övergång till främre mellanruta. Ej åtgärdat. Spricka i bottenbalk där dräneringsrör lagts in ej åtgärdat. Påpekad av Erling Kroon och William Bekking att så får det inte se ut.							HR bestrider att de påstådda felen utgör fel i konsumentköplagens mening. Skönhetsfel i bottenbalken påverkar inte båtens funktion och har inte heller någon utseendemässig betydelse under durk.
			212,25	52563	1 942,50	76 813,90	2454	5 602,05	
	Summa	136 921,45							

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE - DOM I TVISTEMÅL

Den som vill överklaga tingsrättens dom, eller ett i domen intaget beslut, ska göra detta skriftligen.

Skrivelsen ska skickas eller lämnas till tingsrätten. Överklagandet prövas av den hovrätt som finns angiven i slutet av domen.

Överklagandet ska ha kommit in till tingsrätten **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till tingsrätten och det måste ha kommit in till tingsrätten **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. **Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.**

Samma regler som för part gäller för den som inte är part eller intervenient och som vill överklaga ett **i domen intaget beslut** som angår honom eller henne. I fråga om sådant beslut finns dock inte någon möjlighet till anslutningsöverklagande.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i hovrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Hovrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står tingsrättens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till hovrätten varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas med angivande av tingsrättens namn samt dag och nummer för domen,
2. parternas namn och hemvist och om möjligt deras postadresser, yrken, personnummer och telefonnummer, varvid parterna benämns klagande respektive motpart,
3. den ändring av tingsrättens dom som klaganden vill få till stånd,
4. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende tingsrättens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
5. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i hovrätten inte lagts fram tidigare, ska klaganden i mål där förlikning om saken är tillåten förklara anledningen till varför omständigheten eller beviset inte åberopats i tingsrätten. Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud. Till överklagandet ska bifogas lika många kopior av skrivelsen som det finns motparter i målet. Har inte klaganden bifogat tillräckligt antal kopior, framställs de kopior som behövs på klagandens bekostnad. Ytterligare upplysningar lämnas av tingsrätten. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.